

**Kazakh National Medical
University named after S.D
Asfendiyarov**

**Казахский Национальный
Медицинский Университет
имени С.Д Асфендиярова**

Үшінші Алтын адам

Факультет : МПД

Курс: 1

Орындаған: Кадыр Жанар

Тексерген:

Жоспар:

- ▶ 1. Үшінші алтын адам табылған жер
- ▶ 2. Зерттеуші ғалымдардың айтуынша
- ▶ 3. Табылған бұйымдар
- ▶ 4. Қорытынды
- ▶ 5. Әдебиеттер

№3 Алтын киімді адам

Үшінші «Алтын адам» 2003 жылы табылған. Профессор, тарих ғылымдарының докторы Әбдеш Төлеубаев бастаған археологтар қауымы бұл олжаны Шығыс Қазақстан облысының Шілікті жазығынан қазып алған. Ғалымдардың пайымдауынша, бұл «Алтын адам» біздің дәуірімізге дейінгі VII-VIII ғасырларда өмір сүрген. Мекен еткен жеріне және үстіндегі құйма алтыннан жасалған аң-құс белгілеріне қарағанда сақ патшасына келетін бұл олжа әлі де зерттелу үстінде.

Зерттеуші ғалымдардың айтуынша

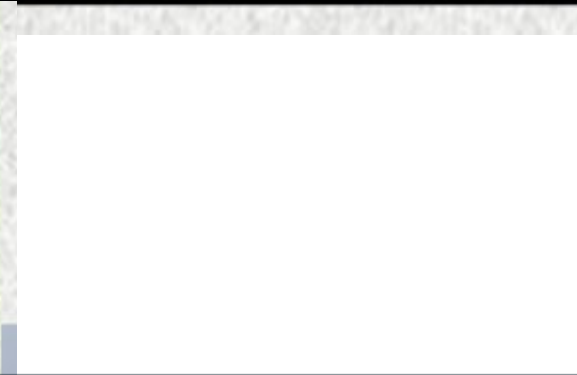
- ▶ Қазақстан президенті Нұрсұлтан Назарбаев «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру жөніндегі қоғамдық кеңес мүшелерімен кездесуінде Қазақстаннан табылған үшінші «алтын адамға» кең көлемде зерттеу жүргізуді тапсырды. Осы мақсатқа және «алтын адамның» Астанада өткізілетін тұсаукесеріне мемлекеттік бюджеттен қомақты қаржы бөлінетін болды.
- ▶ Зерттеуші ғалымдардың айтуынша, бүгінгі таңда қазақ жерінен сақ, үйсін мәдениетінің 200-ге тарта ескерткіштері табылған.

- ▶ Шығыс Қазақстан облысының Шілікті жазығындағы сол ескерткіштердің біріне жататын биіктігі 8 метр, диаметрі 97 метр қорғанды қазу барысында қабырханада жерленген адам табылған.
- ▶ Қорған үш қабаттан тұрады, бірінші қабаты топырақ үйінді, оның ішінде тас үйіндіден тұратын оба бар. Оның биіктігі 4, ал диаметрі 22 метр. Осы тас үйіндінің ішінде қима ағаштан жасалған қабырхана бар. Ол жердің бетіне орналасқан. Қабырхананың ішкі еденінің аумағы - 33,6 шаршы метр. Осы үлкен қабырханада жалғыз адам жерленген екен. Сол заманда қабырхананың тоналғандығы анықталды.

Табылған бұйымдар

Сол заманда қабырхананың тоналғандығы анықталды. Табылған адамның киім әшекейлерінің бір бөлігі қолымызға тиіп отыр. Олардың ұзын-саны 4 жарым мыңнан астам. Бұлар әшекей түрінде жасалған кұйма алтындар. Бұған дейінгі алтын адамдарда қаңылтыр алтынды әшекей бұйымдар болса, бұнда кұйма алтын. Біз осындай деректерін ашқаннан кейін бұл Қазақстан жеріндегі үйсін мәдениетінің үшінші «алтын адамы» деп жариялап отырмыз, - дейді Қазақтың Әл-Фараби атындағы ұлттық университетінің профессоры Әбдеш Ташкенұлы.

Мемлекеттік қаржылық бақылау саласында мамандар даярлау

Институт аспирантурасында 130-дан аса адам білім алуда. Жаңа оқу жылында аспирантура 44 адам қабылданды. Олардың көпшілігі - Ресейдің бақылау есептік органдарының басшылары мен мамандары. Аспиранттар мен ізденушілер қатарында - ТМД мемлекеттерінен қатысушы азаматтар бар.

Банктегі қаржылық менеджмент
тұрғысынан басқару мынадай
құралдарды қамтиды:

-
- банк қызметін жоспарлау;
  - банк қызметін талдау;
  - банк қызметін реттеу
  - банк қызметін бақылау.

► Шет елдегі қаржылық бақылау

Барлық мемлекеттерде олардың құрылымындағы ерекшеліктеріне байланысты қаржылық бақылаудың өз жүйелері қалыптасқан.

Шет елдердегі бақылау ревизиялық жүйені ұйымдастыру мен оның қызметі көп жылдық халықаралық тәжірибеге сүйенетін жалпы қағидаларға негізделеді.

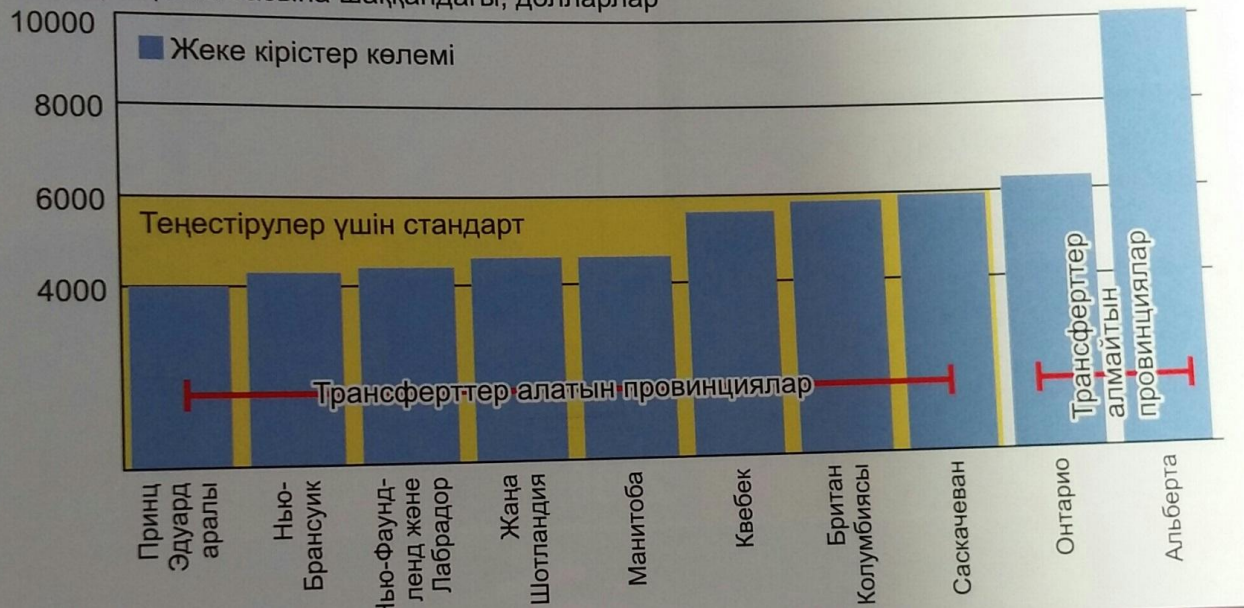
Барлық елдерде мемлекеттік қаржыны жұмсауға парламенттік бақылаудың арнайы институттары бар. Ресейде - Ресей Федерациясының шоттық палатасы, АҚШ-та Конгрестің басты бюджеттік бақылау басқармасы, Ұлыбританияда Ұлттық бақылау ревизиялық басқармасы, Канадада Бас ревизор ведомствосы, Францияда Шоттар соты, Швецияда Ұлттық ревизиялық бюро.

▶ АҚШ-тың қаржылық бақылауының органы басты-қаржылық басқармасы болып табылады. Басқарма 1921 жылы құрылып, заң шығарушы органдарға толығымен тәуелді болып келеді . Ол министрліктер мен ведомстволардың барлық құжаттарымен жұмыс істеуге құқылы. Келесі негізгі бақылаушы орган- әкімшілік бюджеттік басқарма. Негізгі функциялары: президентке қаржылық, экономикалық саясат жайында ұсыныс әзірлеу , федералды бағдарламалардың орындалуын бақылау жатады.

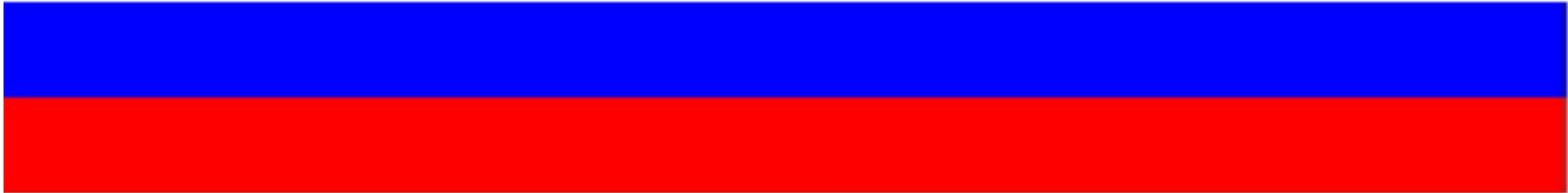
Канадада теңестіруші трансферттер қалай жұмыс жасайды

Халықтың жан басына шаққандағы, долларлар

Корей Республикасында мемлекеттік бақылаудың бас органы болып республика президентіне бағынатын қаржылық бақылау мен инспекциялар ведомствосы табылады. Ведомствоның негізгі міндеті – республика министрліктері мен ведомстволарының және оларға бағынатын мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын ұйымдардың қаржылық-шаруашылық қызметін бақылау.

Нидерландыда министрліктер, ведомстволар мен мемлекеттік ұйымдардың басқарушылары жанында аудиторлық комитеттер құрылып қойған. Олар ішкі бақылау қызметтері жұмыстарын жылдық жоспарын көрсетеді, тексерістер туралы есеп берулерді қарастырады, анықталған бұзушылықтарды түзету бойынша ұсыныстарды орындау мониторингін жүзеге асырады. Бірқатар елдерде жалпы орындаушы үкімет органдарының жүйесінде ішкі аудитті қамтамасыз ететін арнайы қызметтер бар. Канадада Қазыналық кеңес құрамында ішкі аудит жүйесімен ұйымдастырушылық-әдістемелік басшылықты жүзеге асыратын Бас бақылаушы кеңсесі құрылған. Испанияда бұл қызметтерді Қаржы Министрлігі жүйесінде қызмет ететін мемлекеттік басқару органдарының Бас бақылаушысы орындайды

Ресейдің де мемлекеттік қаржылық бақылау жүйесі екі деңгейлі болып келеді. Мемлекеттік бақылаудың конституциялық органы - Ресей Федерациясының Есеп Палатасы негізгілердің бірі болып табылады. Келесілері Ресейдің Орталық банкі, Ресей Федерациясының Қаржы министрлігі, салық және жинақтар бойынша министрлігі, мемлекеттік кеден комитеті.

Ресей Федерациясының Есеп Палатасы тәуелсіз қаржылық бақылау органы ретінде жылдық бюджеттің атқарылуы туралы есеп береді. Ресей Федерациясының Қаржы министрлігі федералды бюджетке ішкі шаруашылық бақылау, жергілікті бюджет пен субъектілер бюджетіне қаржылық бақылау жүргізеді.

Германияның қаржы министрлігінің құрамындағы тәуелсіз нысандағы ведомстволар. Федерация мен жерлер деңгейіндегі шаруашылықты жүргізу мен бюджеттің орындалуын бақылау федералды есептеу палатасының есептеу палатасы мемлекеттік қаржылардың тиімді және белгіленген тәртіп бойынша жұмсалуды қамтамасыз ететін мемлекеттік қаржылық бақылаудың тәуелсіз органы болып табылады. Тексеру нәтижелерін федералды есептеу палатасы жыл сайын Бундестагқа, Бундесратқа және федералды үкіметке баяндап отырады.

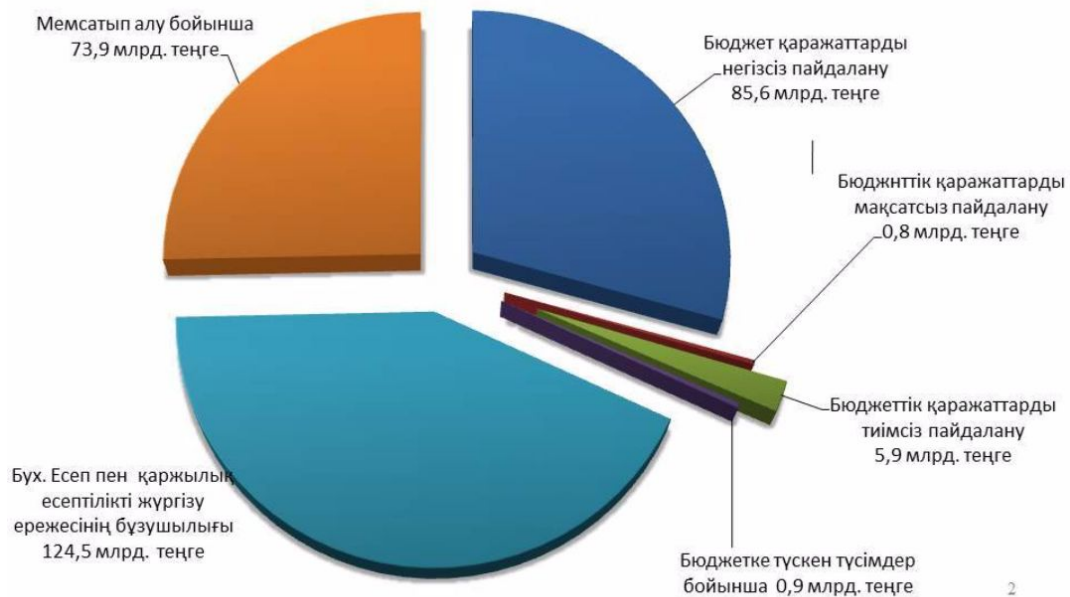

▶ Профилактикасы Сатурнизммен улануды ескерту-гигиеналық және медициналық іс-әректтерден тұрады. Ағзаға қорғасынның зиянды әсерін тидірмеу үшін өндірістерде қорғасында басқа заттармен ауыстыру, құрамында қорғасын бар бояуларды пайдаланбау, қорғасындық ақ бояуды (белиланы), глазурларды, пастыларды айырбастап, баспаханаларда гартовталынған шрифтарды қолданбау т.б.

▶ Жұмыс орындарында қорғасынмен қосындылары жайылып, бөлінетін болса, онда оларды жекеленген өндіріс бөлмелерінде сақтау. Мұндай бөлмелерде берілетін ауаның мөлшері, шығарылатын аудан аз болуы қажет. Берілетін (енгізілетін) ауа жарылау немесе жұмысшылар дем алатын зонаға жіберушілер қажет. Пайдаланған ауаны жергілікті сорып шығаратын жүйе арқылы, өндірістік үйлердің төменгі қабаттарынан шығару керек. Қорғасынның зиянды әрекетін, әсіресе жұмысшылардың ағзаларына ескерту қондырғылармен аппараттардың герметизацияланулары және жабудын маңызы зор.

Бақылау қызметінің қорытындылары (жалғасы)

Анықталған бұзушылықтардың құрылымы (түрлері бойынша)

► Қорытынды

Қорыта айтқанда, қаржы жүйесін құрайтын жеке элементтердің орны мен рөлі бірдей емес. Бастапқы элемент жүйесінің басқа элементтерінің арасында алдыңғы орынды алады, өйткені жүйе элементтері мен буындардың өзара байланысындағы оның рөлі айқындаушы болып табылады. Бұл - бірінші кезекте мемлекеттік бюджетпен көрінетін мемлекеттің қаржысы. Мемлекеттің қаржысы - қоғамдық өнімнің құнын және ұлттық байлықтың бір бөлігін бөлу және қайта бөлу туралы, мемлекеттік пен оның шаруашылық субъектілерінің қарамағына қаржы ресурстарын қалыптастырумен және мемлекеттің қаржысы өзіне мемлекеттік бюджетті, мемлекеттік бюджеттен тыс қорлары, мемлекеттік кредитті кіріктіреді. Қаржылық бақылау - қаржы жүйесінің барлық буындарының ресурстарын жасау, бөлу және оларды пайдаланудың негізділігін тексеруге бағытталған айрықшалық қызмет.

Пайдаланылған әдебиеттер.

- ▶ Ильясов Қ.Қ , Құлпыбаев С Қаржы: оқулық.- Алматы, 2005 жыл- 552-560 бет
- ▶ Омаров Қ.Т -Тәуекелді басқару , маусым 2009 жыл 14-23 бет
- ▶ Н.Т .Ержанов, Т.Я. Эрназаров ҚАЗҰУ хабаршысы : 2006 жыл, 58-65бет
- ▶ Е.А. Тулебаев Құқық негіздері ; Астана 18.02.05 450-458 б

Назарларыңызға
рахмет.